

Naročnina za kraljevino
SHS
Mesečno 15 D. Letno 180 D.

Inozemstvo:
Mesečno 20 D. Letno 240 D.

Oglasi: enostopna mm vrsta za
enkrat 50 para, večkrat popust

JUGOSLAV

Plačano do

Ljubljana knjižnica

Ljubljana.

Uredništvo:

Wolfova ulica 1/A. Telefon 360.

Uprava:

s. Telefon 44.

si se ne vračajo.
m je priložiti znamke
za odgovor.

Politični položaj v Beogradu.

NEENOTNOST V VLADI IN V OPOZICIJI — URADNIŠKA ALI VOJŠKA VLADA NA VIDIKU. — TEROR V VLADNIH STRANKAH.

Zagreb, 21. jun. (Izv.) Današnja »Riječ« prinaša sledeče situacijsko poročilo iz Beograda: Danes ob 10. dopoldne so se začele seje posameznih parlamentarnih klubov. — V seji radikalnega kluba so oni poslanci, ki niso zadovoljni z načrtom volilnega zakona, razložili svoje stališče. Po daljši debati je Pašić izjavil, da se je radikalni klub postavil na stališče, da glasuje za volilni zakon. Zaradi tega meni, da mora vsak poslanec, ki bi glasoval proti volilnemu zakonu, izstopiti iz stranke. — Demokratski klub je imel tudi dopoldne sejo. Debatna je bila izredno živahna. Seja se je ob pol dveh popoldne prekinila in se je nadaljevala ob treh. — Zemljoradniški klub je na svoji današnji seji razpravljal o stališču, ki ga namerava zavzeti na popoldanski seji narodne skupščine. Sklenil je, da se ne pridruži opoziciji v njeni taktiki, da ne prisostvuje sejam narodne skupščine. Klub bo dočel svojo taktiko po razpoloženju, ki bo vladalo v narodni skupščini, zlasti v kolikor se tiče vprašanja, ali naj se vladi omogoči kvorum. — Nova muslimanska nacionalna organizacija je za predloženi načrt volilnega zakona, muslimanski klub dr. Spaha pa je proti volilnemu zakonu in se bo lojalno pridružil opoziciji. Tudi jugoslovanski klub je sklenil, da vztraja na svojem včerajšnjem

sklepu glede postopanja pri glasovanju o volilnem zakonu v narodni skupščini. — Nacionálni seljaški klub se še ni odločil, kako naj postopa. — Za danes dopoldne je bila sklicana seja članov vladne večine, ki pa se ni mogla vršiti, ker demokratski klub še ni končal svoje seje. Zaradi tega tudi opozicijske skupine niso imele seje, ker so sodile, da je to vprašanje odvisno od sklepa demokratskega kluba. Opozicijske skupine smatrajo, da ne morejo dopustiti, da bi vlada zaradi volilnega zakona padla, ker nihče ne more vedeti, kaj bi se potem zgodilo. Zlasti se boje, da ne bi prišlo do uradniške ali vojaške vlade. V političnih krogih se namreč govori, da v slučaju padca sedanje vlade ni najti drugega izhoda. Z nezaupnico, ki bi se izrekla vladi na ta način, da volilni zakon ne bi bil sprejet v narodni skupščini, bi se kroni omogočilo apelirati na narod. Na ta način bi potem nastala potreba, da krona sama sestavi novo vlado, toda izven parlamenta. Napetost je nekoliko ponehala, ko se je zaznalo, da bo demokratski klub svojo sejo popoldne nadaljeval. Popoldne bo ta napetost najbrže dobila značaj političnih koncesij in sicer na seji nar. skupščine same. Od volilnega zakona bo odvisno tudi nadaljnje delovanje narodne skupščine in ali ostane vlada.

Obstrukcija v narodni skupščini.

Beograd, dne 21. junija. (Izv.) Današnja seja narodne skupščine, katero so pričakovali z veliko napetostjo, ker je opozicija javila, da bo začela danes z obstrukcijo, se je začela namesto ob 4. popoldne še-le okrog 7. zvečer. Opozicijske

stranke so na današnji seji parlamenta začele izvajati svoj včerajšnji sklep in so začele z obstrukcijo. Seja je zelo burna in bo trajala najbrže do polnoči ali pa še delj. (Podrobnejše poročilo prinesemo jutri.)

Podlimbarski v domovini.

POZDRAV V MARIBORU. — ZAHVALA ZA »GOSPODIN FRANJO«. — VENCI IN ŠOPKI. — PRIHOD V LJUBLJANO.

Maribor, 21. jun. (Izv.) Danes ob 3.37 popoldne je dospel v Maribor vagon s telesnimi ostanki pok. pisatelja Masla-Podlimbarskega. V zadnjem trenutku je bil Maribor po zaslugi železničarjev in urednikov alarmiran o prihodu vagona, ki so ga pričakovali še-le jutri. Takoj se je zbralo na kolodvoru mnogo občinstva. Pozdrav na postaji je bil prisrčen. V imenu jugoslovanskega Maribora je govoril g. Djamonja, ki se je pok. pisatelju zahvaljeval za »Gospodina Franjo«. Pod vodstvom g. Premrova so zapeli pevci »Lepo našo domovino« in »Vigred«. Na

krsto, ki je prišla v Maribor popolnoma neokrašana, so položili tu dva venca in tri šopke. En venec je položilo na krsto Mariborsko žensko društvo z napisom »Maribor — narodnemu pisatelju«. Drugi venec je poklonil spominu umrlega pisatelja g. Djamonja z napisom »Piscu Gospodina Franjo«. Tudi mariborski novinarški klub je položil na krsto pokojnika šopek. Pogrešali pa so pri sprejemu g. dr. Serneca, ki je bil na to posebno povabljen. Ravnotako ni bilo prisotnega zastopnika vlade. Krsta pride nočjo v Ljubljano.

Reška konstituenta proti Italijan. terorju.

Kraljevica, 21. jun. (Izv.) Na seji reške konstituante je predsednik dr. Zanella predložil svoje poročilo o delovanju zadnjega časa. Izid pogajanj med Jugoslavijo in Italijo glede rešitve reškega vprašanja pomenja popolno samostojnost Reke, kar je v prvi vrsti pripisati stremljenju jugoslovanske delegacije. Konstituenta je sprejela to poročilo, nakar so začeli razpravljati o interpelacijah. — Konstituenta zahteva, naj se reški državi vrne pristanišče in železnica, ki ju je Italija protizakonito zaplenila. Vsi sklepi manjšine reške konstituante se razveljavijo, zlasti pa podelitev reškega državljanstva 300 tujcem. Sklenili so, naj se uvede goč trgovinska pogajanja z Italijo in Jugoslavijo. V tem pogledu je bil sprejet sklep, naj se vladi prepuste popolnoma svobodne roke. Konstituenta je sprejela nadalje resolucijo, ki naznanja vsemu kulturnemu svetu, da se Reka še vedno nahaja v območju trgovaških pogajanj, ki ob popolni pasivnosti kraljevih karabinerjev ljudstvo terorizirajo. Pri tej priliki je konstituenta tudi protestirala zoper vzdrževanje takega položaja, ki ima namen, da onemogoči funkcioniranje zakonite konstituante in vlade. Izjavila je, da so zadnje dogodke v Valscurinje fašisti izvajali zaradi tega, da morejo krivdo zvaliti na zakonito vlado in motiti dobre odnose do Jugoslavije. Obsoja tudi kampanjo italijanskih listov, ki nasedajo informacijam fašistov. Zahteva popolno izvedbo člena 4 rapalske pogodbe in odstranitev vseh orožjenih tolp z Reke. Trpečemu prebivalstvu Reke se izreka zahvala za njegovo zadržanje in odobrava delovanje zakonite vlade in njenega predsednika.

Kraljevica, 21. jun. (Izv.) Komisija, ki preiskuje dogodek v Valscurinje, je odprla truplo ustreljenega vojaka Grimaldija in je ugotovila, da je bil ustreljen iz italijanske vojaške puške.

Jugoslovansko-italijanska pogajanja.

Beograd, dne 21. junija. (Izv.) Italijanski poslanik grof Manzoni je bil včeraj po seji ministrskega sveta povabljen v ministrsko predsedništvo, kjer mu je minister za zunanje stvari dr. Ninčić sporočil odgovor jugoslovanske vlade glede nekaterih izjem, ki naj se izvedejo v konvencijah, sklenjenih v Santi Margheriti in Rimu. Jugoslovansko poslanništvo v Rimu je bilo obveščeno o odgovoru, ki ga je zunanji minister dr. Ninčić podal poslaniku grofu Manzoni.

Ali je v značaju?

Oblovom je junak, ki dela sklepe od jutra do večera, a jih nikdar ne izvrši. Ta originalni polčlovek v ruskem romanu enakega imena je pravi tip povprečnega Orientalca in Evropejci nazivamo to psihopatično bolezen oblovizem. Tudi Mereškovski je ustvaril v Leonardu da Vinciju nekaj podobnega. Veliko sklepov, brezmerna fantazija, neprestano razglabljanje in premišljevanje, a nič volje, nobenega dejanja. Čim bolj gremo proti vzhodu, tem bolj pogosti so ti tipični značaji. Oblovizem je težka bolezen vzhoda...

Ako človek globlje razmišlja in opazuje naše notranje in zunanje politične razmere, tedaj se mora nehote spomniti na označeni duševni defekt. Vse takozvane nasledstvene države se imajo boriti s težkimi razmerami, toda povsod zasledimo napredek, neznatno, a vendar progresivno konsolidiranje razmer. Ali naj pokažemo na Čehoslovako? Njeno ustavno vprašanje je do malega končano, uprava funkcionira skoraj brezhibno, valutno vprašanje izraža razmerje njihove krone do naše, vlada je izraz urejenega parlamentarnega življenja, česar ne pogrešamo niti na Poljskem in v Nemški Avstriji. In pri nas? Dobili smo ustavo, ki je še-le ustvarila ustavne boje, rodila plemenski antagonizem. Živimo ob samih ministerialnih odredbah in zgodi se včasih, da ima tudi naša vlada svoje svetle trenutke. A glejte čudo! Debatirajo, diskutirajo, razpravljajo, včasih se tudi skregajo in doživeli smo celo, da pride naš parlament — če ga smemo tako imenovati — ali pa njegov surogat v obliki slavnega zakonodavnega odbora do čisto konkretnih, jasnih sklepov, pravih in resničnih sklepov. Takrat pa se oglasi v duševnosti naših ministrov, naše vlade, Oblovom. Gospod iz Orijenta nima volje, nima moči, da bi sklepe izvrševal, točno in brezhibno, kakor se spodobi med zdravimi ljudmi. Oblovom razkroja našo upravo in ubija našo državo.

Le spomnimo se na uradniško vprašanje, kako škandalozno so ga izvrševali, koliko truda je bilo treba, da je prišlo do izplačila. Profesorji imajo že vse leto papirnato pravico do plačila svojih nadur, a finančni minister naravnost s cigansko indolenco zavrača vse urgence. V nekdanji turški državi so bili uradniki večkrat po pol leta brez plače, Evropejci smo mislili, da so to bajke iz tisoč in ena noč. Danes je vse resnica. In to ne more biti slučaj, ampak delovanje krvi, značaja in najboljši dokaz, da so gospodje v Beogradu drugega kova, da boleha jo na oblovizmu, česar ljudje zapadne kulture ne moremo razumeti. Eno leto že sklepajo o upravnih razdelitvah države in so jo menda tudi že sklenili, nekdo je že celo izdal, da bosta gospoda dr. Baltić in dr. Skaberne kot velika župana parcelirala Slovenijo, ker imata za seboj priznano avstrijsko službeno rutino. Kakor čujemo, bo tudi to upravno razdelitev beogradski oblovizem odložil za nedoločen čas, slučajno v veliko škodo imenovanih gospodov, a v korist našega naroda.

Za nas ostane samo eno vprašanje. Slovenci, Hrvati in Srbi moramo postati enakopravni bratje v skupni državi v tem smislu, da bomo Slovenci sami odločali o svojih posebnih slovenskih zadevah. Zato pa potrebujemo svojo popolno finančno in kulturno avtonomijo. To je bistvo narodne samouprave, ki edina more ozdraviti in rešiti našo državo. Vse drugo, kar delajo naši državniški, je eksperimentiranje političnih otrok.

Burna seja češkoslovaške zbornice.

Praga, 21. junija. (Izv.) Ko je češkoslovaška zbornica zaključila v svoji včerajšnji seji debato o kreditih, je prešla na vprašanje dolgov. Ko se je dvignil naučni minister Šrobár in jel govoriti v češkem jeziku, se je začel s klopi poslancev slovaške ljudske tranke velik ropot. Slovaški poslanci so obkladali ministra s psovkami in mu klicali: »Sramota Slovaku, ki ne govori slovaško! Naj govori slovaško!« Podpredsednik Hrubar je ponovno poskušal vzpostaviti mir in je neprestano klical

poslance k redu. Vendar so Slovaki prekinjali govor ministra z vednim hrupom in medklci, tako da ni bilo možno čuti njegovih besed. Ko je minister zaključil svoj govor, so poslanci slovaške stranke dolgotrajno in viharno klicali: »Hambal« (Sramota!) V seji, ki je sledila nato, so bili nekateri zakonski načrti vrnjeni posameznim odsekom, med njimi zakonski načrt o podržavljenju železnice Ustje—Toplice prometnemu odseku. Odseku je bil vročen rok dveh dni, da poda nato poročilo.

Glavna skupščina Zveze industrijcev na slovenozemlju v Ljubljani.

Včeraj dne 21. t. m. se je vršila na mestnem magistratu v Ljubljani III. redna glavna skupščina Zveze industrijcev. Skupščino so razen številnih članov posetili zastopniki državnih oblastev in raznih drugih gospodarskih korporacij in organizacij iz Slovenije in ostale Jugoslavije: za g. pokrajinskega namestnika g. dvorni svetnik dr. R. Marn, za Oddelek ministrstva za trgovino in industrijo g. svetnik dr. Fr. Ratej, za finančno delegacijo g. višji fin. svetnik Fran Bajčič in višji davčni upravitelj Fran Žagar, za agrarno direkcijo g. inspektor Viljem Putih, za oddelek za soc. politiko pri pokr. upravi g. dr. Škubic, za Direkcijo šum g. ing. Tavčar, za Inšpektorat drž. železnic v Ljubljani g. kom. referent Fran Kunaver, za mestni magistrat ljubljanski g. ravnatelj Al. Čuha, za Zvezo trgov. gremijev in zadrug za Slovenijo g. Fran Cebal, za Gremij trgovcev v Ljubljani g. Avg. Skaberne, za Savez industrijalcev v Zagrebu gospoda generalni tajnik Marko Bauer in dr. Ante Pandaković, gg. zastopniki časopisja itd.

Skupščina je z velikim navdušenjem odposlala Nj. Vel. kralju Aleksandru na Bled iskreno udanostno brzojavko, na kar so se po dnevnem redu obravnavali posli Zveze v letih 1920 in 1921. Iz poročila predsedništva in tajništva Zveze je bilo jasno razvidno mnogostransko, smoteno

in intenzivno delo Zveze na gospodarskem polju, kako se je iz skromnih početkov razvilo delovanje Zveze v toliki meri, da more sedaj beležiti že mnoge in važne uspehe na polju industrijske in narodnogospodarske politike sploh, da je visoko dvignila svoj ugled v javnosti in si priborila velik vpliv na polju naše gospodarske, obenem pa tudi socialne politike.

Ko so se obravnavala pereča vprašanja naše trgovske, carinske, davčne in socialne politike, je glavna skupščina soglasno sprejela sledeče

RESOLUCIJE:

sprejete III. Redni Glavni Skupščini Zveze industrijcev v Ljubljani dne 21. junija 1922.

1. Resno in nujno opozarjamo Finančno upravo, da je njena dosežanja finančna politika nevdržljiva in nezdruživa. Ta enostranska in skrajno fiskalna politika ogroža vitalne interese industrije, ki je važen faktor v našem gospodarstvu.

Opozarjamo, da je sedanje kaotično stanje davčne zakonodaje je nujna in naravna posledica tega, da se tesnoročno in dosledno zamejuje obče priznana načela finančne politike, da se gospodarske organizacije dosledno odpravljajo od sodelovanja pri Davčni zakonodaji in da se povsem utemeljene in stvarno podprte resolucije, spomenice in predlogi teh organizacij omalovažujejo.

Naša industrija se nahaja še v razvoju in bojuje težke boje. V takem položaju treba zdrave in velikopotezne finančne politike, ki zastopa interese države, a obenem štiti vitalne interese važnih gospodarskih faktorjev.

2. Zahtevamo, da se pri davčnih reformah, ki se morajo izvesti, zaslisi naše gospodarske in stanovske organizacije. Le tako pridemo do ukrepov, ki zadostijo državnim potrebam, ne da bi ogrozili obstoja industrije. Sodelovanje naših organizacij je naša nujna zahteva in ni dopustno, da gre Finančna uprava preko nje.

3. Obsojati moramo, da je Finančna uprava ustanovila nov vojni davek na leto 1920 na povsem neobičajen način in proti svoječasni izjavi, da je vojno leto 1919 zadnje, za koje se predpiše vojni davek. Take protislovne izjave in odredbe škodujejo našemu narodnemu gospodarstvu in uničujejo ugled Finančne uprave. V sled naknadne upeljave vojnega davka za leto 1920 se nahaja industrija v prekarne položaju, ker radi pomanjkanja denarnih sredstev ne more mobilizirati kapitala potreben za kritje tega vojnega davka. Opozarjamo tukaj, da Finančna uprava ni niti malo upoštevala vsestranske utemeljene predloge glede reforme vojnega davka, koje so gospodarske organizacije svojčas objavile.

Nujno pozivamo Finančno upravo, da ukine vojni davek za leto 1920 in da v nadalje opusti take neobičajne eksperimente.

4. Po našem naziranju je davek na poslovni promet škodljiv in pozivamo finančno upravo, da ta davek čim preje odpravi, kakor hitro to dopustijo ožiri na finančno ravnotežje.

5. Odločno zahtevamo, da se nemudoma ukine plačarina z vsemi pribitki. Ta specialen davek zadeva zgolj Slovenijo in Dalmacijo. Dokazano je, da je ta davek zastarel in socialno nepravičen.

6. Zahtevamo, da se ukine davčno jamstvo delodajalcev po finančnem zakonu za leto 1921. To davčno jamstvo povzroča neprijazne odnose med delodajalci in delavci. Opetovano je prišlo radi tega do ostrih konfliktov v industrijskih podjetjih. Delavci sami stoji dosledno na stališču, da se sme in more dohodninski davek predpisati zgolj njim in se protivijo priznati delodajalcem pravico odtegov. davkov.

7. Finančno upravo nujno in resno pozivamo, da ustanovi zakon v zaščito industrije. Recipirajo naj se vsaj one določbe, koje je uvedla Češkoslovaška republika. Zahtevamo predvsem, da se dovolijo primerni odpisi in dotacije rezerv za obnovitev stavb, strojev in obratnih naprav. Take določbe je nujno vzeti zlasti nov zakon o obdačbi delniških družb.

Ako se to ne zgodi, bo brezdvornno svojčas nastopila gospodarska kriza osobito, če se naša valuta okrepi.

8. Nujno potrebno je, da se reformira pristojbinski namestek. Opozarjamo, da tega davka ostale po-

krajine države ne poznajo. Ako ni mogoče pristojbinski namestek takoj odpraviti, se mora vsaj pri očitvi nepremičnin in pritliklin postopati s pravilnim razumevanjem današnjega položaja.

9. Zahtevamo, da se davčnim strankam dostavijo davčni plačilni nalogi. Ukinitvev plačilnih nalogov jemlje davčnim strankam možnost davčne kontrole in davčne pritožbe.

10. Finančno upravo nujno pozivljamo, da čim preje izvede enoten za vso državo veljaven davčni sistem. Sedanji položaj s petimi različnimi davčnimi sistemi je nevzdržen in škoduje ugledu naše finančne uprave in naše države. Radi neenakih davčnih bremen povzroča občo nezadovoljnost. Pri izenačenju davčnih sistemov in davčnih bremen pa moramo zahtevati, da se ukinejo oni specialni davki iz avstrijske zakonodaje, ki obremenjujejo zgolj našo pokrajino, predno se uveljavijo davčne določbe iz drugih davčnih sistemov.

Soglasno sprejeto!

Na skupščini se je pokazalo, kaj zmore energično, neutrdujivo delo z jasnimi načrti. Ni še Zveza industrijcev dospel na višek svojega plodonosnega gospodarskega delovanja, toda bili smo uverjeni na tem zboru, da je Zveza v polnem, mladeniškem poletu proti visokim ciljem, ki si jih je zastavila v svojih bodočih stremljenjih, ki naj koristijo narodu in državi, kakor pravi Zveza v svoji udanostni brzojavki, odposlani s skupščine našemu kralju, bivaiočemu na Bledu

Naša ministrstva.

(Dopis iz Beograda.)

Naša država uživa daleč po svetu slab glas vsled svoje primitivne uprave, ki pa je po drugi strani razkošno bogata po svoji razcepjenosti. Kar spada pod eno samo močno roko, je razdrapano na več samostojnih delov, ki ljubosumno varujejo svojo neodvisnost.

Katera druga država pa se more ponasati z — osemnajstim ministri? Kosmata kapa, to je število, ki bi delalo čast stotilijonski državi? Kje imajo n. pr. kar trije ministri za poljedelstvo, vode, šume, rude in ogradno reformo? Ali bi ne bilo stokrat bolje eno samo s tremi načelniki — strokovnjaki? — Kaj potrebujemo posebnega ministrstva n. pr. za vere, za narodno zdravje, celo za pošto in brzojav! In pa tisto smešno ministrstvo za izenačenje zakonov! To naj dela čudeže za vse ostale oblasti, ki morejo najbolje oskrbeti izenačenje zakonov. Ali na primer poljedelsko ministrstvo ni najbolj sposobno in merodajno za izenačbo vseh zakonov, ki so mu potrebni? In tako je pri vseh ostalih ministrstvih. Finančno ministrstvo naj polagoma in na podlagi izkušenj, ki jih preživlja vsak dan, izenači svoje zakone, pravosodno zopet svoje itd. Ministrstvo za izenačenje zakonov pa je karikatura, ki nas smeši pred svetom.

Hudomušneži trdijo, z vso resnostjo, da imajo pri nas toliko ministrstev edino radi tega, ker je med dosedanjimi državotvorci preveč apetita po ministrskih stolcih in tem sledečih pokojninah, ki so jih gosposde odmerili sami sebi. In koliko je med belgrajsko porodico in čaršiji sinov in sinčičev, ki morajo zasesti vsaj mesta načelnikov, ker ni dovolj ministrskih stolcev! Posebno jim diše ekonomska oddeljenja, kjer se vrše »ofertalne licitacije« za državne nabavke! Ah, to so prišli zlati časi za tako vrsto državotvorcev! — Mi smo bili v tisti prokleti Avstriji navajeni na »Sektionschefer«, ki so prišli že v zreli moški dobi do take visoke časti in odgovorne službe, potem ko so imeli za seboj desetletja najrazličnejše prakse na deželi, v deželnih mestih in končno v ministrstvih — in poleg tega so se morali izkazati na znanstvenem polju in uživati dober glas med učenjaki in strokovnjaki. Tu v Beogradu pa pridejo do časti načelnikov duševne ničle, ki čisto ne znajo niti svojega imena dobro podpisati. — Ali hočete večji škandal, kot je ta, da smo imeli v pravosodnem ministrstvu za načelnika — propadlega študenta brez slehernega izpita? In tak človek je po srbijanskih metodah gospodaril nad sodniki in doktorji prava, ki so osiveli v sodni službi! — Pa recite, ali je še kje drugod po svetu mogoča taka brezglavost na najvišjih mestih državne uprave?

O ministrstvu za socialno politiko so strašno veliko govorili in pisali, kako da nam je potrebno in kako je važno. Pa glejte! Že pol leta nimamo ministra in načelniki delajo oziroma ne delajo, kar in kakor hočejo. Naj nam kdo pove, zakaj se je moral dr. Kukovec umakniti dr. Žerjavu, a ta je že pol leta bolan. Namestniki se brigajo za posle tudi tega resorta samo tedaj, kadar imajo sami ali kak njihovi famulusi posebne skomine po koritu. Koliko se briga Pribečević za Žerjava socialno politiko, to vem prav dobro! Ministrovati ne more, a na slepo podpisovati tem načelnikom tudi ne mara! In tako smo že pol leta brez ministra za socialno politiko! No, zdaj je minulo pol leta, Žerjav je že za služil celo ministrsko penzijo, zdaj naj pride kdo drugi služiti penzijo. Tretji demokrat naj nastopi! Če je se kaj socialne pravice in doslednosti, mora priti tudi do tega! Prof. R. bi bil poštenjši in boljši nego marsikaj najboljši demokrat! Difficile satyram non scribere!

Isto tako smo skoraj že pol leta brez trgovinskega ministra. Nekaj časa je ministromal in se kugal dr. Spaho, dokler ni za stalno odstopil — a za njim je prišel Osman Vilo- vić, ki zaresno še ni ministromal. Ves čas je na politički gugalnici ter šreže knofe: bi ali ne bi! Zadnje zborovanje v Sarajevu mu je dalo smrtni udarec!

To tako važno ministrstvo vodita dva popolnoma nezmožna načelnika: dr. Todorović in Savić. prvi za trgovino, drugi za industrijo. O — prvem je bilo že dosti govora po časopisju; ministri prihajajo in odhajajo drug za drugim, a tak kup nesreče ostaja prislonjen na svojem stolcu. Nesposoben, vrhu tega domišljav v svojo učenost, s srednjeveškimi nazori, optimni na čisto balkansko mentaliteto — vodi najvažnejši resort za blaginjo države! Kar je pre- ma, je se savi španaka yas. Ce-

lo latinico s težavo čita! »A, to je opet slovenščina, ja toga ne čitam!« — ti pove v brk, ako ga spomniš na kako slovenško vlogo, ki že leta čaka na rešitev!

Drugi polbog tega ministrstva je načelnik industrijskega oddeljenja Savić. Ta možakar je začel celo sloveti, odkar prodaja »Trgovinskemu Glasniku« strokovnjaške razprave o naši bivši, sedanj in bodoči industriji — ki so jih spislali razni prečanski strokovnjaki in poslali ministrstvu. Sam pa ima na primer takle vpogled v svoj resort: Ko je šel neki obrtni nadzornik na poučno in nadzorovalno potovanje v Macedonijo, mu je dal na pot takole zlato navodilo: »Samo da mi narodu ne priporočate — strojev; kar narod izdela z lastno roko, to je dokaj vredno!« — Tak mož vodi oddeljenje za industrijo! Ali se nam ne bodo smejale krave po vsem širokem svetu? —

Poslednji fašistovski nemiri v Italiji.

Mnogo je bilo poročil v naših listih, o poslednjih divjanjih fašistov v Bolonji. Vendar nam ta poročila niso podala enotne slike o dogodkih, zlasti pa ni bilo razvidno, kaj je povzročilo te nemire.

Fašisti se takrat niso spravili na Slovence. S svojim divjanjem so osrečili Bolonjo. Ravnila severne Italije je ena najrodovitejših italijanskih ravnin. V tej pokrajini se nahajajo obsežna posestva, kjer živi mnogoštevilno, revno in izkoriščano poljedelsko prebivalstvo. Kljub temu pa se je posrečilo temu proletariatu, da si je v tridesetletnem težkem boju priboril s svojo mogočno strokovno organizacijo močno gospodarsko pozicijo.

Veleposestniki so čutili, da se jim vedno bolj oži vpliv in oblast vsled neprestanega napredovanja svojega poljedelskega delavstva. Uspešno je to delavstvo zavrnilo dva velika generalna štrajka l. 1919 in 1920. Ta dva štrajka značila višino delavskih uspehov. Poljedelska strokovna organizacija je sklenila zelo ugodno kolektivno pogodbo, ki je izročila posredovanje dela v popolni monopol organizacije.

Ta položaj pa je bil za veleagrarce neznošen in skušali so ga na vse možne načine spremeniti. Predvsem jim je dobrodošla industrijska kriza, ki se je pričela po znani zasedbi tovarn s strani industrijskega delavstva (septembra 1920). Združili so se z industrijskim kapitalom in z vladno reakcijo, da stro moč poljedelske organizacije.

V tej dobi so nastajale fašistovske organizacije. Njihova ost je bila od vsega pričetka naplerjena proti delavstvu. Finančno podporo dobivajo od težke industrije in veleposestnikov, moralno podporo pa od vlade, ki jim je dala tudi orožje. Smoter fašistovskih organizacij je predvsem ta, da razbijejo stanovske organizacije mestnega in vsakega proletarijata ter da oropajo ta proletarijat vseh pridobitev zadnjih let in ga izroče zopet brezobzirnemu izkoriščanju. Na ta način se naj omogoči buržuaziji, da zopet upostavi razpadajoči produkcijski aparat. Fašistovske organizacije so orožje italijanskega kapitalizma, ki je predvsem obrnjeno proti delavstvu.

Fašizem je italijanska oblika splošne ofenzive svetovnega kapitalizma proti proletariatu. Teroriziran od fašistovskih napadov in zapuščen od svojih voditeljev se je italijanski proletarijat zadržal le pasivno proti fašizmu. Ko je podjetništvo pričelo čutiti, da je delavstvo na umiku pred fašizmom, da je omajana njegova odporna sila, tedaj je nastopilo ofenzivno. Veleposestniki so zahtevali, da se razveljavi kolektivna pogodba, da se znižajo mezde in se odpravi monopol posredovanja dela organizaciji. Ker so pa poznali veleposestniki, da zelo počasi napreduje njihova zmaga, so pričeli namenoma zanemarjati svoja posestva in tako umetno zvišali nezaposlenost. Istočasno pa so pričeli iskati neorganizirane delavne sile.

Bolonja je bila srce in trdnjava italijanskega agrarnega socializma in vsled tega trn v peti tamonjim veleagrarcem. Zato so poklicali fašiste, da razbijejo to trdnjavo. Prišli so kakor landsknehti v srednjem veku. Na poti so ropali in požigali, morili in plenili. Uničili so vse delavske domove, poropali konzume, ubili in morili delavske voditelje in vse to v imenu italijanskega patriotizma. Ko so prišli fašisti v Bolonjo, so oblasti zaukazale vojaštvu, da se umakne iz mesta. In tu so polili vse sumljive hiše s petrolejem in jih zažgali, priredili so pravcato sv. Jernejsko noč.

In kaj je napram temu napravila

vlada? Prepovedala je nošnje orožja in vsa javna zborovanja. Na drugi strani pa so bili fašisti oboroženi do zob in zborovali so dnevno pred nosom policije na javnem trgu.

Fašisti in vlada so se vrgli na italijanski sever, ki je gospodarsko in industrijsko najbolj razvit. Tu je tudi delavstvo mogočen politični faktor. To moč je treba steti. Delavstvo je potisniti k tlom, da postane zopet mehko in brez odporne sile in predmet brezobzirnega izkoriščanja.

V tem leži smisel fašizma, to je ozadje zadnjih nemirov.

Pri goslarju.

Nedavno sem posetil našega prvega slovenskega goslarja (Geigenbauer) g. M. Mušiča v svoji delavnici. Vsakega, ki igra kak godalni instrument, naj bo virtuos ali diletant, zanima gotovo, kako se izdelujejo vijoline in druga tem sorodna glasbila. Tudi mene je gnala rado- vednost in ni mi bilo žal.

Že takoj ob vstopu mi je nudil obisk sliko delavnice, kakor sem si jo predstavljaj, da so jih imeli najstarejši italijanski in tirolski mojstri, kjer so izdelovali godalne instrumente Stradivarius, Amati, Guarneri, Stainer in drugi. Da ta poklic, ki je cvetel najbolj v 17. in 18. stoletju (sedaj izdelujejo večinoma vse v tovarnah), ni bila navadna obrt, ampak umetnost, nam izpričujejo njihova dela, vijoline, ki so se ohranile do današnjega dne, ki so izdelane do najskrajnejših fines in se odlikujejo po plemenitem mehku, sanjavem tonu. Med tem ko imajo drugi narodi še sedaj velike mojstre v tej stroki, pri nas izdelovanje glasbenih instrumentov sploh nima rodovitnih tal, ker smo pač premajhen narod in ker se tako bore malo zanimamo za instrumentalno glasbo.

Hvalevredno je, da se je zavzel za to mojstersko obrt g. Mušič, ki je učenec dunajskega goslarja Handeckera in se peča že nad 30 let s popravljanjem starih in izdelovanjem novih godalnih instrumentov. Premagal je vse materijalne težkoče, ki so se mu stavile na pot njegovega idealnega stremeljenja in otvoril lasko leto sam svojo delavnico. Iz njegovih večjih rok je izšlo že precej njegovih izdelkov (tudi nam dobro znani godalni kvartet Zika poseduje par njegovih instrumentov). G. Mušič mi je radevolje pojasnil vse podrobnosti, skrivnosti in zanimivosti svojega interesantnega dela, do katerega je prišel po dolgoletnem raziskavanju lesa in drugega materiala in mi razložil ves razvoj vijoline od čisto surovega neobdelanega stanja do najfinejših končne izpeljave. Kakor ima vsak goslar svojega mojstra, po čigar modelih izdeluje svoje vijoline in prenaša njegove ideje na svoje izdelke, tako uporablja tudi g. Mušič razen lastnega, še lep velik Stradivarijev model, ki ga je veliki mojster zamislil v drugi periodi svojega grajenja. Mušičeve vijoline se odlikujejo po velikem polnem in mehku tonu in po solidni estetični zunanji izpeljavi. Tudi na letošnjem velesejmu bomo imeli priliko videti nekaj njegovih najnovejših izdelkov.

Naš mojster Mušič se hoče v svoji plemeniti stroki še vedno izpopolnjevati in se z vestnim, strokovnim študijem in večjim poglabljanjem polagoma bližati svojim velikim vzorom, umetnosti staroslovnih italijanskih mojstrov in s svojimi skrbno pretuhtanimi in nad vse solidno zgrajenimi izdelki dokazati, da tudi na tem polju Slovenci nismo med zadnjimi.

S. K.

Politične vesti.

Iz seje demokratskega kluba.

Beograd, 24. junija. (Izv.). Danes dopoldne je bila seja demokratskega kluba, ki je trajala do ene popoldne. Minister za vere dr. Krstelj je poročal o svojih pogajanjih z italijansko vlado v Rimu. Po daljši debati je klub soglasno sprejel to poročilo. Pozval pa je vlado, naj vprašanje šolstva še enkrat prouči. V programu, ki so ga sestavili, zahtevajo, naj se naš jezik obvezno poučuje na vseh šolah v državi. Nato je klub določil odsek, ki naj izvoli člane državnega sveta in glavne kontrole. Jutri se bo razpravljalo o volilnem zakonu. Na predlog poslanca Pera Markovića, ki je bil v Zagrebu, je demokratski klub sklenil, naj vsi poslanci posetijo zagrebški veliki semenj.

Prosti vojni listki urednikov.

Beograd, 20. junija. (Izv.). Ministrsko predsedništvo je poslalo ministrstvu za promet dopis, v katerem zahteva, naj se prosti vojni listki dovolijo le uredništvom onih listov, ki stoje na stališču narodnega edinstva. — Lepa svoboda v naši državi. Sedaj bi radi samo še vedeli kaj s ministr. predsedništvo predstavlja pod narodnim edinstvom.

Gospodarstvo.

Pokrajinska obrtna razstava v Mariboru.

Premurški narodni izdelki na razstavi. Pokrajinska obrtna razstava obeta postati prav zanimiva ter bo ilustrirala razvoj obrti v vseh pod mariborsko oblast spadajočih pokrajin. Posebno zanimiv pa bo nedvomno premurški s svojimi pristno domačimi izdelki, kakor zaboji, omare in zibke, kakršne so v rabi v Premurju, pa tudi drugi predmeti, o katerih ve pri nas le malokdo. Zato bo razstava zanimiva tudi za vsakega neobrtnika.

Velik obrtni shod ob priliki razstave. Ob priliki »Pokrajinske obrtne razstave« v Mariboru se bo vršil tudi velik obrtni shod, katerega se udeležijo obrtniki iz cele države in je zato posebne važnosti. Zato opozarjamo že danes vsa obrtna društva na ta shod, ter jih pozivamo, da se zato že danes pripravljajo. Razpravljalo se bo o vseh aktualnih vprašanjih obrtništva, o njega zaščiti itd., kakor tudi o ustanovitvi Zveze obrtnih zadrug odnosno ustanovitvi enotne organizacije. Obrtna društva naj že sedaj zbirajo tozadevni material in predloge, da bo zborovanje tem temeljiteje in uspešnejše. O podrobnosti bomo še pravočasno poročali.

Vinska pokušnja na razstavi. Ob priliki razstave se bo vršila v posebnih paviljonih pokušnja Zlate kapljice, ki priraste v naših bogatih krajih. Razstave se lahko vdeležijo vsak vinogradnik. Podrobnosti bomo se poročali.

Pokrajinsko obrtno razstavo si bo ogledalo več ministrov in poslancev. Ker se bo istočasno vršil tudi obrtni shod, je upati, da bomo imeli pri tej priliki najboljši uspeh, ker bodo merodajni faktorji na lastna ušesa slišali naše želje in naše zahteve. Noben obrtnik ne sme ostati doma. Vse mora na plani Pokazimo kaj znamo, koliko nas je in morali nas bodo upoštevati. Vsi za enega eden za vse!

Vzajajne vajence k delu! Po vojni je veselje do dela zelo padlo. Zato ga je treba zopet vzgojiti in obuditi. Začetni pa moramo tam, kjer vojna še ni pokvarila, pri obrtnem naraščanju, pri vajencih. Na obrtni razstavi bo poseben oddelek za vajence, v katerem bodo brezplačno razstavljena vajeniška dela. Najboljša dela, se bodo nagradila, kar ne bo samo v čast vajencu, temveč tudi mojstru, ki je vajenca vzgojil in učil. Mojstri! Dajte vajencem priliko in potrebni material, da izvrše kako primerno delo, sebi v ponos, obrti pa na čast!

Kraljeva lovska obleka, ki jo izdela krojaški mojster, g. Orač v Slovenski Bistrici, bo razstavljena na »Pokrajinski obrtni razstavi«. Obleka bo res mojstersko delo, ki je vredno, da si jo človek ogleda.

Paviljoni se začnejo že prihodnje dni postavljati. Opozarjamo ponovno vse one, ki nameravajo zgraditi lastne paviljone, da predložijo tozadevne načrte razstavnemu odboru v odobritev na kar še je lahko pričnejo z zgradbo.

—o—

Gospodarsko zblitjanje med Nemci in Rusi. V Rusijo je prispelo mnogo zastopnikov Nemške in Avstrije, da razširijo in poglobijo gospodarske vezi med obema državama. Sovjetska vlada je priredila Nemcem slovesen sprejem. Tudi Ukrajina je stopila z nemškimi finančniki v zvezo ter sklenila z zastopniki nemških bank v Berlinu pogodbo, ki donese sovjetski Ukrajini 100 milijonov mark kredita. V guberniji Odesa so si pridobili Nemci kmetijske koncesije v obsegu 200.000 desjatini zemlje. Kakor vse kaže, bo nemški »Drang nach Osten« preplaval evropsko in azijsko Rusijo, najprej gospodarsko, pozneje pa tudi politično.

Kdo mora voditi knjige opravljene prometa? Po določilih zakona o davku na poslovni promet z dne 31. januarja 1922. Ur. l. št. 20 morajo voditi knjige opravljene prometa vsa podjetja, zavezana javnemu polaganju računov, družbe z omejeno zavezo, vsi oni obrati in vsa ona podjetja, katerih promet je presežal v minulim letu 360 tisoč Din. Za knjige opravljene prometa ne določa zakon nikakršne oblike in posamezniki si jih smejo prirediti po lastnem preudarku in po potrebi svoje vrste posla. Vsi davčni obvezanci morajo takoj vložiti prijave pri davčnem uradu ter plačati 1 odstotni davek za IV. četrtletje 1921 in I. četrtletje 1922 od prometa, napravljenega v tej dobi, kolikor še tega niso storili za prihodnja četrtletja pa najpozneje v 30 dneh po preteku vsakega četrtletja pri onem davčnem uradu, v čigar okolišju je njih obrat. — Več je razvidno iz razgla- sa, ki je nabit na mestni deski.

Meterska mera v Rumuniji. Rumunija je šele sedaj prešla na metersko mero in vago, kar bo za trgovske stike ugodnega pomena.

Nacionalizacija trboveljske premogopne družbe.

Listi objavljajo poziv na subskripcijo novih delnic Trboveljske premogopne družbe, ki zvišuje svoj kapital od 48 na 100 milijonov kron. Ta dogodek je v našem narodnem gospodarstvu važnega pomena. Večino novih delnic je namreč prevzela Slovenska banka, d. d. (prej Jugoslovanska Union banka). S tem je največje industrijsko podjetje v Sloveniji in ena največjih industrij cele Jugoslavije prešla v območje jugoslovanskega kapitala. Trboveljska premogopna družba producira danes v svojih rudnikih okrog 500 vagonov prvovrstnega premoga, ima razna druga industrijska podjetja (zlasti tvornice za cement) ter zaposluje nad 12.000 delavcev. Od trboveljskih rudnikov je odvisna vsa važnejša ostala industrija v Sloveniji in deloma v Hrvatski; trboveljski premog je tudi glavno kurivo naših železnic.

Stremeljenja, da se to velevažno podjetje, ki je bilo do sedaj izključno v inozemskih (avstrijskih, francoskih in švicarskih) rokah ter ima svoj sedež na Dunaju, nacionalizira, se uveljavljajo že od dobe prevrata. Družba je že pred časom sklenila, prenesti svoj sedež v Ljubljano. Sklep je ostal do danes neizvršen vsled odpora avstrijske vlade, s katero se naša vlada glede premoga delniških družb, ki imajo svoje obrate v Jugoslaviji, še ni mogla sporazumeti. Pač pa se je doseglo, da se je preselilo l. 1920 centralno ravnanje družbe v Ljubljano in lani je bila ustanovljena tudi posebna jugoslovanska eksekutiva družbe s sedežem v Ljubljani, tako, da se vse važne tekoče odločitve glede uprave družbe vršijo doma. Dokler je bila glavnica v tujih rokah, se seveda ni moglo govoriti o nacionalizaciji podjetja. Sedaj je tudi v tem oziru storjen odločilen korak. Zasluga za to gre skoraj edino generalnemu ravnatelju Slovenske banke, d. d., g. Avgustu Praprotniku, ki je po več nego enoletnih težavnih in naporih pogajanjih posebno v zadnjih mesecih dosegel odločujoč vpliv jugoslovanskega kapitala na Trboveljsko družbo pod vodstvom Slovenske banke d. d.

Sedaj preostaja še formalna preselitev sedeža družbe v Ljubljano, kjer si Trboveljska gradi krasno palačo. Sigurno je, da se bo tudi ta zadeva po gospodarskih pogajanjih med Avstrijo in Jugoslavijo, ki jih je v doglednem času pričakovati, ugodno rešila.

Gospodarstvo pri Slovaki. Socialni spori pri Slovaki so se nekoliko polegli. Razsodno sodišče za stavno obrt na Slovaškem je izdalo zanimivo razsodbo o pripustni 15odstotni redukciji mezd lesnim delavcem, v kateri se navaja, da po točnih podatkih iz l. 1914 in 1921 o delu in mezd delavcev, kateri so zaposleni v podjetjih, organiziranih v Zvezi veleindustrijev »Carpathia«, v bratislavski podružnici čs. obrtnikov in pri večjih drugih tvrdkah, delovni uspeh lesnega delavca v l. 1921. ni dosegel te višine kakor je dosegla njegova mezda, da je njegov delovni uspeh padel v primeri z mezdo in da so produktivni stroški pri 1 kubičnemu metru okroglega lesa od l. 1914. do 1921. poskočili povprečno z 2.68 na 47.73 č. K. Ob dovoljeni redukciji mezd za nadaljnjih 13 odstotkov bo znašala mezda za 1 kubični meter okroglega lesa 41.63 č. K. t. j. približno 15 krat toliko kakor v l. 1914. Na pr. pri firmi »Dobránský lesna industrija, del. družba« se je v maju 1914 v 25 delovnih dneh po 10 ur dela dnevno razrezalo vsega vkup 2939.23 kubičnih metrov okroglega lesa; režiža na 1 kubični meter okroglega lesa na žagi in v skladišču je znašala tedaj 2.63 č. K. V maju 1921. v 24 delovnih dneh ob 8 urni delovni dobi se je razrezalo samo 1177.20 kubičnih metrov pri režiži 48.27 č. K. za 1 kubični meter. Splošno znana resnica je, da se današnji delavci močno razlikujejo od prejšnjih delavcev. — Te dni ima paritetna komisija odločiti o mezdnem sporu med podjetniki in kovinarji na Slovaškem. Spor nameravajo poravnati na temelju sporazuma, ki se je dosegel med delodajalci in kovinarji na Češkem. — Koburske jeklarne so prekinile za 4 tedne obratovanje in odpuštile delavce na brezplačni dopust. — Spor med natakariji in hotelirji še ni poravnat. Natakariji namreč odklanjajo napltnino, a zahtevajo stalno plačo, v kar pa njih gospodarji nočejo privoliti. Kako se bo ta spor končal, bomo še poročali.

Trboveljska premogopna družba zviša svoj delniški kapital na 100 milijonov kron. Subskripcija traja do 30. t. m.

II. G. Wells:
Zgodba pokojnega Mr. Elveshama.
(Nadaljevanje.)

A da se ne izneverim svoji povesti. Nekaj časa sem moral biti upravniki pri izpovedi, ki me je bila zadela. Dan je že svetlo sijal, ko sem se nazadnje vsaj toliko zbral, da sem mogel misliti. Bil sem izpremenjen — kako in čemu, vedi Bog! Jaz si nisem mogel pojasniti — razen če je bila čarovnja. In ko sem premišljal o tem, se mi je odkril Elveshamov genij v vsej svoji vražji hudobi. Stvar se mi je zdelala jasna kakor beli dan: tako, kakor sem tičal jaz v njegovem telesu, je bil zdaj on gospodar nad mojim, to se pravi, nad mojo silo in mojo bodočnostjo. A kako naj dokažem? Potem, ko sem premišljal dalje, se mi je videlo vse to samemu toli neverjetno in v mojih mislih je nastala tako vrtoglava zmešnjava, da sem se moral ščipati, tipati svoja brezobza usta, gledati se v zrcalu in prijemati stvari okoli sebe, preden sem trezno pogledal dejstvom v obraz. Ali je bilo vse življenje halucinacija? Ali sem bil v resnici Elvesham? In Elvesham jaz? Ali se mi ni ponudil enkrat sanjalo o Eden? Jeli sploh živeli kak Eden? Toda — če sem postal Elvesham, bi se moral drugo jutro vendar spomniti, kje sem — kako se pravi mestu, v katerem živim — in kaj se je zgodilo, preden so se začele moje sanje. Boril sem se z lastnimi mislimi ter se opozarjal na čudno dvojnost svojih pomiselnih spominov. Toda moj duh je bil zdaj povsem jasen. Niti senčica kakega spomina — razen iz časov, ko sem bil Eden — se ni hotela zbuditi v meni.

»Človek bi res znorel!« sem viknil s svojim tenkim starčevskim glaskom. Skobacal sem se s postelje, zavlekel svoje šibke, svinčene ude k umivalniku in vteknil sivolaso glavo v skledo, ki je bila polna mrzle vode. Nato — odtraje se z brisačo — sem poizkusil iznova... Vse zaman. Čutil sem — brez najmanjšega dvoma: bil sem Eden, ne Elvesham! Toda Eden v Elveshamovem telesu!

Da sem živel v kakem drugem stoletju, bi bil pač sprejel svojo usodo in bi se bil smatral zakletim. Toda v naših skeptičnih dneh nima čudež nič več veljave. Stvar je bila enostavno psihološki trik. In kar sta zakrivila rožnat prah in srepo strmenje v oči, je utegnil popraviti kak drugačen lek in kako drugačno strmenje ali podobna procedura. Saj ni bilo prvič, da je človek izgubil spomin. A zamenjati spomine — kakor zamenjaš dežnik —! Moral sem se smejati. Oh, to ni bil zdrav smeh! Bilo je starčevsko, cvileče hihitanje. In zdajci me je obsedla misel, kako se mi gro-

hoče stari Elvesham, lotila se me je omotica malenkostne jeze, ki je drugače nisem poznal. Naglo sem si jel natikati oblačila, ki so ležala raztresena po tleh; šele ko sem bil napravljen, sem zapazil, da tičim v družabni obleki. Odprti sem omario in našel v njej nekaj oblek za na ulico, par kockastih hlač in staromodno spalno suknjo. Oblekel sem to dvojce, pokrtil si glavo s častljivo domačo čepico ter se opotekel iz sobe na mostovž, pokajšujoč od napa. Bilo je nekako trideset na šest; vse oknice so bile še zaprte in po hiši je bilo tiho kakor v grobu. Mostovž je bil prostoren, široke stopnice z mehko preprogo so držale v temno globel spodnje veže; in skozi poluodprta vrata tik pred seboj sem zagledal pisalni pult, vrtljivo stojalo za knjige, hrbet pisalnega naslanjača in dolge vrste vezanih knjig...

»Moja pisalna miza!« sem zamrmral ter prekoračil mostovž. Pri zvoku mojega glasu me je prešinila pametna misel. Vrnil sem se v spalnico ter si porinil zobovje v usta. Legotno n kakor navajeno je zdrknilo na svoje mesto. »Tako je bolje!« sem dejal žvekače in skaleč zobe ter krenil nazaj v pisalno sobo.

Predali pisalne mize so bili zaklenjeni. Tudi pokrov pulta je bil zaprt. Nikjer nisem opazil kakega ključa in tudi v svojih hlačnih žepih jih nisem našel. Spet sem kolovratil v spalnico ter iskal po svoji družabni obleki in sploh po vseh kosih, ki so mi padli v roke. Ves sem se razvnel pri tem opravilu; ko sem bil nazadnje gotov, bi bil človek dejal, da so divjali po moji sobi vlomilci. Ne le, da ni bilo ključev nikjer — našel nisem niti denarja — še kosček papirja ne — razen snočnjega računskega listka.

Kar namah se me je polastila nenavadna trudnost. Sedel sem in se srepo zazrl v obleko, ki je ležala po tleh — to tu — ono tam — vse z obrnjenimi žepi. Vsak hip sem se zavedal jasneje, kako umno je bil sovražnik nastavlil svoje mreže, in čedalje bolj sem uvideval, kako brezupen je moj položaj. Trudoma sem se spravil na noge in odkrevsal nazaj v pisalno sobo.

Na stopnicah je služkinja baš odpirala okna. Debelo me je pogledala... Mislim, da se je začudila izrazu mojega obličja... zaprl sem vrata pisalne sobe za seboj, pograbil želez in jel udrhati z njim po pisalnem pultu. Tako so me našli. Pokrov pulta je bil zdrobljen, ključavnica razbita — pisma pobrana iz predalov in raztresena po vsej sobi. V svoji starčevski besnosti sem razmetal tudi peresa in vso podobno pisalno pripravo ter prevrnil črnilo. Razen tega je bila razbita velika vaza na kamnovem okraju — kako in zakaj, sam ne vem. (Konec pril.)

Drobiž.

• *Pevčeva tajnost.* Caruso si je dal leta 1913 po nekem specialistu v Londonu preiskati sapnik. Zdravnik je dognal, da je Carusov sapnik prava anatomska posebnost. Zato je prosil slavnega pevalca, naj v svoji oporoki pokriži, da bi bil ta »ključ« za pevsko umetnost ohranjen bodočnosti. Caruso je obljubil, da bo tako napravil. Po njegovi smrti so pevcu sapnik skrbno izrezali in shranili v neapeljskem muzeju. Tajnost izredno lepega glasu in pevčeve umetnosti je iskati predvsem v tem, da so bile Carusove glasovnice več kot dvakrat tako dolge kakor pri drugih ljudeh (36 milimetrov). Potem je bil pa tudi koren njegovega jezika jako tenek, a pljuča je imel izredno močna. Anatomska preiskava posmrtnih Carusovih ostankov je pokazala, da je za izredno pevsko umetnost poleg šole treba tudi posebnih darov od narave.

• *Koliko pisem dobi Mary Pickford?* Glasovita in lepa filmska igralka Mary Pickford dobi dnevno po 5–6 tisoč pisem od svojih čistočev in oboževalcev obojega spola. Ta pisemna seveda ona ne prečita in kar je še bolj gotovo, na nobeno nikdar ne odgovori.

• *Tramvajski sprevodniki s trombami.* V Stockholmu so tramvajski sprevodniki dobili trombe, s katerimi bodo zamogli na postajah glasno označiti imena ulic. Čev trombe je napeljana v voz, tako, da zamore konduktor brez velikega truda obveščati publiko o vseh postajah.

• *Število vojaštva.* Po zadnjih statističnih podatkih pride v poednih evropskih državah na vsake 100 ljudi sledeče število vojaštva: Nemčija 0,17, Portugalska 0,19, Madžarska in Avstrija 0,50, Poljska 1,03, Čehoslovaška 1,47, Jugoslavija 1,53, Belgija 1,49, sovjetska Rusija 3,23, Estonika 1,16, Francoska 2,19.

• *Zenska kot kaplan.* Pri evangelijski bogoslovni občini v Jeni je bila nameščena kot pomočnica tamošnjemu župniku gospica Gertruda Schäfer, kandidatinja teologije. To je prvi slučaj v tem mestu, da pomaga ženska župniku v njegovih službenih poslih.

• *Občutna kazen verižnika.* Nek mladi Rus je hotel vhitopiti v Nemčijo mnogo draguljev. Toda na meji so ga zasačili in oddali sodišču, ki ga je vsled tihotapstva in veriženja obsodilo na teden dni zaporja in na globo en milijon 189 tisoč mark.

• *Francoska komora štiti intelektualce.* V francoski komori se je sestala parlamentarna skupščina, ki dela za obrambo intelektualnih delavcev. Bavila se bo z vsem vprašanjem praktičnega življenja, v kolikor se tiče pisateljev in umetnikov sploh. Nadalje se bo zavzemala za avtorsko pravo, znižanje davka, najemnine in podobno.

• *Samomori glavnega urednika »Secola«.* Glavni urednik milanskega lista »Secola« Fr. Perotti si je vzel življenje s strelom iz revolverja. Prišel je jutraj že okoli 5 ure v redakcijo in takoj na to se je začel strel iz njegove sobe. Bil je na mestu mrtev. Star je bil šele 42 let. Svojo kariero je začel kot reporter »Secola« ter je s časoma postal glavni urednik tega lista. Uzrok samomora je popolnoma neznan. Pokojnik zapušta desetletno hčerko.

• *Nove smrtne kazni v Ameriki.* Kakor poročajo iz Londona, ne marajo oni ki so na smrt obsodeni nič več umirati na električnem stolu, nego hočejo iti s sveta s pomočjo strupenih plinov. Prva sta bila na ta način umorjena dva Kineza, ki sta ubila dva kmetu v Nevadi. Po najnovejši naredbi ne bo čas smrti določal sodnik, ampak letničar, ki bo neke noči odvil plinovcev iz zločinec bo prav mirno in tiho odpotoval iz tega sveta.

MALI OGLASI

PRODAJA:

RADI SELITVE POSESTVO z vinogradom, sadonosnikom, uljivo in hišo v dobrem stanju pripravno za vsako obrt. Kupec dobi takoj stanovanje in ves pridelek. Cena 180.000 K. Naslov pri Preboldu, Sav. dolina. 1074

MLIN na tri tečaje s popolno opremo blizu postaje, poleg šole in cerkve, na jako lepem in prometnem kraju. Stalna voda. Lepo stanovanje. Cena po dogovoru. Naslov v upravi lista. 1080

ENONADSTROPNA HIŠA na Selu (Predovičeva Selo) štev. 49 z vrtom, pralnico in pritlikinami po ugodni ceni naprodati. Naslov v upravi lista. 1082

DOBROIDOČA GOSTILNA z inventarjem, z 12 do 14 orali zemlje pod državni cesti, oddaljena pol ure od mesta Celja radi selitve. Naslov v upravi lista. 1063

SLUŽBE:

VAJENKA za prodajalko, 17 let stara, prosi za sprejem v trgovino mešanega blaga. Naslov pod »Pridna« na upravo lista. 1078

SODARJE, 2 do 3. veče v popravilih sodov in kadi, iščem za dalj časa za Požego, Slavonijo. Ponudbe je nasloviti na: »Feliks Adler«, Zagreb, Boškovičeva ulica štev. 7. 1077

KONTORISTINJA z večletno prakso večja knjigovodstva, stenografije in strojepisja sprejme službo takoj. Cenjene ponudbe pod »Knjigovodkinja«, na upravo lista. 1064

ISČE SE samostojen knjigovodja ali knjigovodkinja s popolno pisarniško prakso. Nastop 1. julija, nadalje samostojen strojnik, ki razume na popravilo strojev ter nekoliko na popravilo električne razsvetljave. Stanovanje in kurjava prosto, plača po dogovoru, nastop 15. julija, 1. žagar k polnojemniku, 1. cirkularist za žaganje parketnih desic, 1. brusar za brušenje žag na šmirgelnu, 1. partijo oglarjev in 2. tesača za tesanje tramov za takojšnji nastop. Zglasiti se je pisмено ali osebno pri Brata Kolenc, parna žaga, lesna industrija in tovarna za pile, Mirna, Dolenjsko. 1067

INTELENTEN mladenič išče službe skladiščnika, vratarja ali sluge, najraje pri kak banki ali podjetju v Ljubljani. Ponudbe pod »Takoj 1072« na upravo lista. 1072

RAZNO:

MEBLIRANO sobo, eventualno tudi s hrano išče za takoj urednik. Cenj. ponudbe pod: F. V. na list. 1083

ISČE SE stanovanje s 3 do 4 sobami in pritlikinami na periferiji Ljubljane tudi v novi hiši. Cenj. ponudbe pod »Uradnik 82« na upravo lista. 1079

DRVA za kurjavo (odpadki od žage) trda in mehka se po ugodni ceni oddajo in skladišča tudi na drobno pri Ivan Šiška, tovarna parket in parna žaga, Ljubljana, Metelkova ulica 4. 1071

Lepo prekajeno svinjsko meso, rebra, karé, plečeta in šunke po 86 K

T. Grošel,
Poljanska cesta štev. 7.

NAZNANILO.

Ivan Ogorelec, ustanovitelj tvrdke F. P. Vidic & Komp. leta 1888, naznanja, da je izstopil iz te tvrdke.

V družbi z gosp. J. Kalmusom, tovarna glinastih peči in štedilnikov, bodeva vodila pod tvrdko

KALMUS & OGORELEC

trgovino s pečmi in glinastimi izdelki.

Posebno opozarjajo, da bodeva imela vedno v zalogi izborne patentovane Litzove peči, special. pekavske plošče, ploščice za obložitev sten itd.

Kalmus & Ogorelec.
Pisarna: Dunajska cesta št. 14.

Prva slovenska tvornica lesenih žaluzij

Weissbacher

lesnoindustrijska družba z o. z.

Ljubljana, Dunajska cesta 66.

izdeluje vsakovrstne žaluzije in sprejema vsa v to stroko spadajoča popravila.

Telefon 114. Družje: Weissbacher - Ljubljana.

PARKETNE deščice

dobavlja in polaga v mestu in na deželi

Anton Bokal, Ljubljana
Slomškova ulica štev. 19.
Telefon 527.

Lisičje kože

in kože divjačine sprejme v stroj, barvo in izdelavo

krznarstvo ROT, Ljubljana, Gradišče 7

kupuje kože divjačine po najvišjih cenah — Sprejema moderniziranje.

Najboljše sredstvo zoper stenice in drugi mrčes je

„MORANA“

„MORANA“ temeljito uničuje stenice in njihovo zalego. Naroča se pri

Mar. Skrinjar, Trst, Via P. Castaldi 4/L

Pri večjih naročilih, popust trgovcem rabat.

Blago

za prevleko divanov in družega pohištva v veliki izbiri, dalje različno platno in jute za tapetnike, sedlarje itd. priporočila tvrdka

A. & E. Skaberne, Ljubljana, Mestni trg 10

SUKNO

za promenadne in športne obleke v bogati izbiri

A. & E. SKABERNE
Ljubljana, Mestni trg 10.

KUPI:

GOBE, suhe, ter lipovo cvetje Slavko Mohar, Celje
Prešernova ulica 12/L. 1073

NAZNANILO.

P. t. občinstvu naznanjam, da sem opustil s 15. junijem restavracijo hotela „Union“ v Mariboru, ter prevzel istočasno kolodvorsko restavracijo na Drž. kolodvoru v Zagrebu.

Zahvaljujem se tem potom vsem cenjenim gostom, ter se pri eventualnem posetu Zagreba najtopleje priporočam.

C. R. Tratnik.

Zvezna tiskarna in knjigarna

V LJUBLJANI - Wolfova ulica štev. 1.

Poštni predal 74. : : : : : Telefon 359.

Izvršuje vsa tiskarska dela po konkurenčnih cenah ter se za cenjena naročila najtopleje priporočamo.

Zahtevajte proračun! **Točna postrežba!**

aloga klavirjev in pianinov

najboljših tovarn Bösendorfer, Ehrbar, Czapska, Hözl, Schweighofer, Stingl itd.

Tudi na obroke.

Jerica HUBAD, roj. Dolenc
Ljubljana, Hlišerjeva ulica 5

Ustanovljeno l. 1896. Ustanovljeno l. 1896.

Mednarodni transport Antonije Biancheri & Co.

POSTOJNA,
Centrala: Postojna. Podružnice: Postojna (Poštni predal 17); Villach (Poštni predal 15). Agenture: Prestranek, Trbiž, Arnoldstein.

Odprema vsake vrste blaga. Specijalna odprema živih in zaklane živine v katerikoli kraj.